

Universitet, Ithaca, U. S. A., og landbrukslærer G. Jonsson, Island. Ved forsøksstasjonen er i år som tidligere år foretatt temperatur- og nedbørsobservasjoner, og tørrstoffanalyser for rotvekster.

Mære den 20. august 1939.

Hans Hagerup,
myrkonulent og forsøksleder.

BRENSLSKRISE.

I forbindelse med den forestående brenslskrise har myrselskapet sendt Landbruksdepartementet følgende henstilling:

Til
Landbruksdepartementet.

Ad utvidet brenntorvdrift.

I oktober 1936 tilskrev myrselskapet en rekke tidligere brenntorvfabriker, enkelte almeningsstyrer og flere enkeltpersoner som tidligere har arbeidet i torvbransjen, om hvordan forholdene lå an for igangsettelse av eller utvidelse av allerede igangværende brenntorvdrift. Vår henvendelse gikk videre ut på å undersøke hvor stort kvantum lufttørr brenntorv man mente å kunne produsere i tilfelle avsetningen ble sikret, eksempelvis ved at staten garanterte å overta torven til en viss minstepris pr. m³ torv levert opplastet ved nærmeste jernbanestasjon eller dampskipsstoppested.

Av de svar som innløp framgikk at de fleste interesserte seg lite for saken. Som grunn herfor oppgav de fleste eldre brenntorvfabriker at det ville kreve meget kapital å anskaffe fornødent materiell til utvidelser eller fornyelser. Erfaringene fra forrige brenslskrise var dessuten så slette, at man hadde liten lyst til å ta en ny risiko. Flertallet av almeningsstyrene på Østlandet svarte at de hadde nok med å tilfredsstille behovet for brensel hos de bruksberettigede. Enkelte private myreiere skrev at de gjerne ville bortforpakte sine brenntorvmyrer, men selv så de seg ikke i stand til å sette drift i gang. Noen få tilbød seg imidlertid å sette i gang drift sommeren 1937 på betingelse av en garantert minstepris for torven, og videre at de kunne få forskudd eller lån til igangsettelsen.

I en innberetning av 21. januar 1937 til Landbruksdepartementet om denne sak skriver myrselskapet følgende:

«Det vil fremgå av foranstående at det blir vanskelig å få noen større brenntorvproduksjon i gang på kort varsel, i hvert fall uten at det står et forholdsvist betydelig beløp til disposisjon til forskuttering av driftsutgifter og til lån for nyanlegg og innkjøp av mas-

kiner m. v. Det blir dessuten antagelig nødvendig at Staten stiller seg som kjøper av brenntorv til en på forhånd fastsatt pris pr. m³ brenntorv oplastet jernbanevogn eller levert ved dampskibskai eller et nærmere avtalt forbrukssted. Som en passende minstepris pr. m³ god maskintorv skal vi for sesongen 1937 tillate oss å nevne *kr. 10.00 pr. m³* og forholdsvis mindre for almindelig stikkertorv eller mindreverdig maskintorv. Den antydede pris ligger en del høiere enn produksjonsprisen akkurat i øieblikket, men skal det være håp om å få noen nevneverdig produksjon i gang, må produsentene se en økonomisk fordel i saken. Det kan anføres mot en slik minstepris at den vil føre til en fordyrelse av prisen på den torv som allerede er gjenstand for omsetning, men så vidt vi kjenner til forholdene er det bare små kvanta som nu frembys til salg.

I tilfelle Staten går inn for en økning av brenntorvproduksjonen ved å stille sig som avtager av den produserte torv, mener vi det vil være lett å finne anvendelse for den ved å påby fyring med torv, f. eks. ved jernbanestasjonene, og dessuten ved offentlige kontorer eller institusjoner utover landet hvor torv kan benyttes i sentralanlegg. Ved å dirigere de innmeldte torvpartier til nærmeste naturlige forbrukssted slipper Staten å gå til bygging av større lagerrom, idet torven forbrukes etterhvert. Statens ansvar ved den antydede ordning behøver ikke å bli større enn den selv ønsker, idet vi forutsetter at produsentene måtte innmelde sine partier på forhånd, og Staten vil i sitt tilbud kunne forbeholde sig rett til å anta eller avslå å oprette kontrakt, hvis det mot formodning skulle vise sig at produksjonen skulle anta et meget stort omfang.

Ved å opmuntre produksjonen av brenntorv allerede under normale forhold oppnår man den store fordel at det blir lettere å øke en igangværende produksjon under en eventuell fremtidig brenselsskrise. Skulde man bli nødt til å sette i gang en forsert torvdrift, i tilfelle importen av kull vanskelig gjøres av en eller annen grunn, vil uvegerlig omkostningene bli uforholdsmessig store, foruten at det vil bli vanskelig å skaffe det ønskede og muligens nødvendige kvantum.

Det er for øvrig en hel del sider ved den her forelagte sak som det kunne ha sin store betydning å understreke. Vi skal imidlertid innskrenke oss til å nevne betydningen av å øke arbeidsmulighetene utover bygdene og av å gjøre oss mer selvhjulpne på brenselområdet enn vi nu er, noe som også vil innvirke på vår ugunstige handelsbalanse. Et eventuelt merutlegg til innkjøp av torv istedenfor annet brensel, som den her antydede ordning kan komme til å medføre, mener vi vil mer enn opveies av de fordeler som planen byr på.

Vi tillater oss derfor å foreslå at det ærede departement tar spørsmålet om en økning av brenntorvproduksjonen op til overveielse, eventuelt efter den av oss antydede linje.»

Den foran refererte henstilling fra myrselskapet ble av Landbruksdepartementet oversendt Arbeidsdepartementet, som videre forela saken for Hovedstyret for Statsbanene. Resultatet ble at hovedstyret ikke ville motsette seg å motta 1000 m³ torv, som i tilfelle måtte leveres med en halvpart på Østfoldbanen og en halvpart på Kongsvingerbanen. Myrselskapet fikk meddelelse herom i slutten av mai og satte seg straks i forbindelse med de myrereiere som kunne komme på tale for leveranse av de nevnte brenntorvpartier, men ingen ville sette i gang drift for et så lite kvantum. Dette ble meddelt Landbruksdepartementet i skrivelse av 26. mai 1937.

I skrivelse av 11. mai 1938 til Landbruksdepartementet gjentar myrselskapet sitt forslag fra 1937 om at Staten bør stille seg som avtager av torv til en på forhånd garantert minstepris, som på grunn av stigende arbeidspriser sannsynligvis da burde settes til kr. 12.00 pr. m³ god maskintorv, og til ca. kr. 10.00 pr. m³ stikktorv.

I samme skrivelse antydet vi en måte hvorpå Staten kunne løse selve den praktiske side ved saken. Vi skal sitere denne del av vår henstilling:

«Spørsmålet om hvordan Staten på beste måte skal komme i kontakt med produsentene løses antagelig best gjennom avtissement i dagspressen. Dessuten bør det antagelig opnevnes en bestemt mann som får fullmakt til å føre forhandlinger på Statens vegne og avslutte kontrakter. For at Statens ansvar ikke skal overstige hvad man på forhånd bestemmer sig til å bruke på denne konto, må vedkommende på forhånd få opgitt det beløp som kan disponeres. Det er på det nuværende tidspunkt vanskelig å angi hvor meget som kan komme til å trenges, men sannsynligvis vil ca. kr. 50,000.00 klare sig for inneværende sesong. Hvor meget som vil medgå til administrasjon er helt avhengig av hvilken ordning man velger for den praktiske løsning av opgaven. Dette spørsmål skal vi imidlertid ikke komme nærmere inn på i denne utredning.»

Dessverre førte heller ikke denne henvendelse til noe positivt resultat. Henstillingen ble gjentatt i skrivelse av 24. mai 1938, og videre ble det da framholdt nødvendigheten av at det ble stilt et mindre beløp (kr. 5,000.00) til disposisjon for utdanning av torvteknikere. Nødvendigheten av å sørge for rekruttering av torvsakkyndige er for øvrig et spørsmål som selskapet gjentatte ganger har framholdt i sine budsjettforslag i de senere år.

Når Staten tilsynelatende ikke har interessert seg noe større for utvidet brenntorvdrift etter de gamle metoder, skyldes dette visstnok først og fremst at man har ønsket å avvente resultatene av de forsøk med torvbrikettering som myrselskapet har drevet med i de senere år. I hvert fall anføres dette som grunn for utsettelse med bevilgning til anskaffelse av brenntorvmaskiner, et forslag som myrselskapet framsatte i skrivelse av 18. april d. å. til Landbruksdepartementet. Dette sistnevnte forslag gikk ut på at det burde stilles

kr. 50,000.00 til disposisjon av krisemidler til igangsettelse av produksjon av brenntorvmaskiner ved et norsk verksted for derved å tilrettelegge mulighetene for utvidet brenntorvdrift i en kriseperiode. Med tanke herpå har myrselskapet opptatt samarbeid med et større mekanisk verksted, som har erklært seg villig til å gå i gang med produksjon av brenntorvmaskiner i tre forskjellige størrelser, hvis verkstedet blir sikret en større første gangs bestilling (jfr. skrivelse herfra av 4. ds.).

Spørsmålet om å utvide produksjonen av innenlandsk brensel, og herunder også brenntorvproduksjonen, er nå så brennende at det ikke tåler noen utsettelse lenger. Vi vil derfor foreslå at saken tas opp snarest mulig, eventuelt etter de linjer som myrselskapet i sin tid har pekt på. Likeså vil vi anbefale at Staten opptar forhandlinger med den nye eier av torvbrikettfabrikken ved Aspedammen for om mulig å få i stand en ordning som sikrer størst mulig produksjon av torvbriketter kommende år.

Risikoen ved å gå til store nyanskaffelser med tanke på en forsert produksjon neste år ligger jo i at brenselkrisen kan være over når produktet skal selges. Derfor må man ikke vente at privatfolk skal sette noe større inn på å øke produksjonen, uten at de på forhånd er sikret avsetning av produktene til en pris som sikrer dem mot personlige tap.

Oslo den 7. september 1939.

Det norske myrselskap

Carl Løvenskiold,
formann.

Aasulv Løddesøl,
sekretær.

Til

Myrselskapets medlemmer!

Vi vil inntrengende henstille til de medlemmer som ennå ikke har betalt årskontingenten å gjøre dette snarest mulig. Benytt de tilsendte postanvisninger.
